

alika

DŽORDŽ ORVEL

ŽIVOTIJSKA

FARMA

BAJKA

ikona

Naslov originala:
Animal Farm: A Fairy Story
George Orwell

Prevod sa engleskog na srpski: Sašo Kuzmanovski
Urednik: Nataša Dančevska
Lektor: Vera Todorović
Korice i priprema za štampu: Sašo Kuzmanovski
Štampa: Studentski servis, 1000 Skoplje, 2026
Izdavač: Ikona, bul. Partizanski odredi br. 9, Skoplje
Tiraž: 500

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821.111-31

ORVEL, Džordž

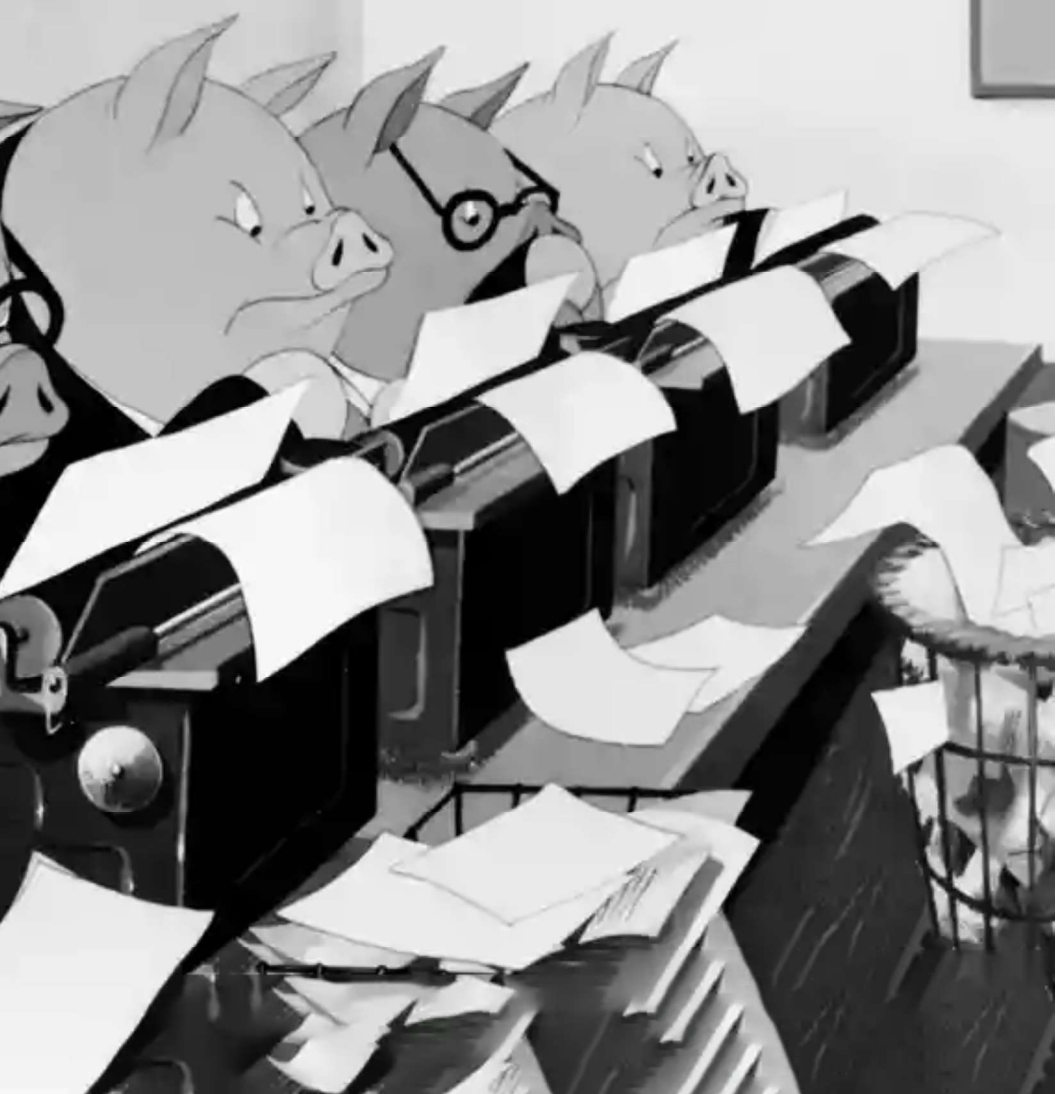
Životinjska farma : bajka / Džordž Orvel ; [prevod sa engleskog na srpski Sašo Kuzmanovski]. - Skoplje : Ikona, 2026. - 82 стр. ; 20 см

Превод на делото: Animal Farm / George Orwell

ISBN 978-608-286-024-4

COBISS.MK-ID 69745157

DŽORDŽ ORVEL
ŽIVOTNÁ SKA
FARMA

I poglavlje

Gospodin Džouns, vlasnik Vlastelinske farme, zaključao je preko noći kokošinjce, ali je bio suviše pijan da bi se setio da zatvori i gornja vratašca. Dok je svetlost njegovog fenjera poigravala s jedne strane na drugu, prošao je teturajući dvorištem, zbacio čizme pred zadnjim vratima kuće, natočio sebi poslednju čašu piva iz bureta u ostavi, ispio je i legao u krevet, u kojem je gospođa Džouns već hrkala.

Čim je u spavaćoj sobi nestalo svetla, u svim pomoćnim zgradama na farmi nastade vrema i komešanje. Tokom dana pročulo se da je stari Major, nagrađivani nerast rase srednji beli, prethodne noći usnio čudan san i da želi da ga ispriča drugim životinjama. Dogovorili su se da će se sastati u velikom ambaru čim gospodin Džouns zaspi. Stari Major (tako su ga oduvek zvali, premda je bio izlagan pod imenom Vilingdonski Lepotan) uživao je na farmi takav ugled da su svi bili spremni da izgube jedan sat sna kako bi čuli šta ima da im kaže.

U dnu velikog ambara, na nekoj vrsti uzdignutog podijuma, Major se već bio udobno smestio na svom slamnatom ležaju ispod fenjera koji je visio o gredi. Bilo mu je dvanaest godina i u poslednje vreme se prilično ugojio, ali je, uprkos tome što mu očnjaci nikada nisu bili podsečeni, još uvek izgledao kao veličanstven nerast, mudrog i dobroćudnog izraza. Uskoro su počele da pristižu druge životinje i zauzimaju mesta po vrstama. Prvo su stigla tri psa, Blubel, Džesi i Pinčer, zatim svinje, koje polegoše na slamu neposredno ispred podijuma. Kokoši su se smestile duž prozora, golubovi su odlepršali na grede, a ovce i krave polegale su iza svinja i počele da preživaju. Dva zaprežna konja, Bokser i Klover, došla su zajedno, hodajući polako i spuštajući veoma pažljivo svoja ogromna dlakava kopita kako ne bi povredili neku malu životinju koja se možda šćućurila u slami. Klover je bila krupna kobila majčinskog izgleda koja je već zalazila u srednje godine i koja, nakon četvrtog ždrebeta, nikada više nije potpuno povratila nekadašnju vitkost. Bokser je, pak, bio ogroman konj, visok preko sto osamdeset centimetara i snažan kao dva prosečna konja. Bela

pruga niz njušku davala mu je pomalo priglup izgled; i zaista, njegova inteligencija nije bila prvorazredna, ali su ga svi poštovali zbog čvrstog karaktera i ogromne radne snage. Posle konja dođoše bela koza Mjurijel i magarac Bendžamin. Bendžamin je bio najstarija životinja na farmi i najmrzovoljnija od svih. Govorio je retko, a kada bi nešto i rekao, to bi obično bila neka cinična primedba – na primer, znao bi da kaže da mu je Bog dao rep da tera muve, ali da bi on radije živeo i bez repa i bez muva. Od svih životinja na farmi jedino se on nikada nije smejao. Kad bi ga upitali zašto, odgovorio bi da nema čemu da se smeje. Uprkos svemu, mada to nije otvoreno pokazivao, bio je privržen Bokseru; njih dvojica obično bi zajedno provodila nedelju na malom pašnjaku iza voćnjaka, pasući jedan pored drugog bez reči.

Konji su upravo legli kada leglo pačića, koji su ostali bez majke, nahrupi u ambar, nemoćno pijućući i lutajućući s jedne strane na drugu, tražeći mesto na kojem ih niko neće zgaziti. Svojom velikom prednjom nogom Klover napravi neku vrstu zaklona oko njih, u kojem se pačići ugnezdiše i smesta zaspase. U poslednjem trenutku pojavi se Moli, luckasta i lepuškasta bela kobila koja je vukla dvokolicu gospodina Džounsa, stupajuću sitnim, prenatlaženim koracima i žvaćući kocku šećera. Zauze mesto sprijeđa i poče da maše belom grivom, nadajući se da će privući pažnju na crvene vrpce upletene u nju. Poslednja stiže mačka koja, kao i obično, potražući najtoplije mesto i konačno se stisnu između Boksera i Klover; tako je zadovoljno prela sve vreme Majorovog govora, ne slušajući nijednu reč.

Sada su se okupile sve životinje osim Mozesa, pripitomljenog gavrana, koji je spavao na svojoj gredi iza zadnjih vrata. Kad je video da su se svi udobno smestili i pažljivo iščekuju njegov govor, Major pročisti grlo i poče:

„Drugovi, već ste čuli za moj neobični san od prošle noći. Ali o tome ću kasnije. Najpre vam moram reći nešto drugo. Ne mislim, drugovi, da ću s vama provesti još mnogo vremena i smatram svojom dužnošću da vam, pre nego što umrem, prenesem ono malo mudrosti koju sam stekao. Život mi je bio dug, i dok sam usamljen ležao u svom delu svinjca, imao sam mnogo vremena za

razmišljanje, pa mislim da mogu reći da razumem prirodu života na ovoj zemlji jednako dobro kao i svaka druga životinja. O tome želim da vam govorim.

Drugovi, kakav je naš život? Pogledajmo: naš život je bedan, tegoban i kratak. Kada dođemo na ovaj svet, daju nam tek toliko hrane da održimo dah u telu. Oni koji su za to sposobni primorani su da rade do poslednjeg atoma snage. A onog trenutka kada prestanemo da budemo korisni, kolju nas sa užasnom okrutnošću. Nijedna životinja u Engleskoj, nakon što napuni godinu dana, ne zna šta znače sreća ili dokolica. Nijedna životinja u Engleskoj nije slobodna. Život životinje je beda i ropstvo; to je živa istina.“

Ali, je li naša sudbina naprosto deo opšteg prirodnog poretka? Ili je to zato što ova naša siromašna zemlja ne može onima koji u njoj žive da pruži pristojan život? Ne, drugovi, hiljadu puta ne! Klima je dobra, a plodno tlo Engleske može da pruži obilje hrane i mnogo većem broju životinja. Samo bi naša farma mogla da hrani dvanaest konja, dvadeset krava, na stotine ovaca – i svi bi mogli da žive tako udobno i dostojanstveno da to gotovo prevazilazi granice naše mašte. Zašto onda i dalje živimo u ovim bednim uslovima? Zato što nam gotovo sav proizvod našeg rada ukradu ljudska bića. To je suština svih naših problema. Sažeta je u jednoj jedinoj reči – Čovek! Čovek je jedini pravi neprijatelj kojeg imamo. Uklonite Čoveka i osnovni uzrok gladi i prekomernog rada biće zauvek ukinut.

Čovek je jedino stvorenje koje troši, a ništa ne proizvodi. On ne daje mleko, ne nosi jaja, preslab je da vuče plug, prespor da uhvati zeca. Pa ipak, gospodar je svih životinja. Tera ih da rade, daje im tek toliko da ne skapaju od gladi, a ostatak zadržava za sebe. Mi obrađujemo zemlju, naš gnoj je čini plodnom, ali među nama nema nijednog koji poseduje išta više od sopstvene kože. Vi, krave, koje vidim ispred sebe, koliko ste hiljada litara mleka dale prošle godine? I šta se dogodilo s tim mlekom kojim je trebalo da othranite snažnu telad? Svaka kap otišla je niz grla naših neprijatelja. A vi, kokoši, koliko ste jaja snele prošle godine i koliko se iz njih izleglo pilića? Ostatak je otišao na pijacu da bi Džouns i njegovi ljudi zaradili novac. A ti, Klover, gde su ona četiri ždrebeta koja si

oždrebila i koja je trebalo da ti budu pomoć i radost u starosti? Svako je prodato pre nego što je navršilo godinu dana – nijedno od njih više nikada nećeš videti. Jesi li, u zamenu za svoje četvoro ždrebadi i sav svoj rad u polju, dobila išta osim oskudnih obroka i staje?

Ali čak ni našim bednim životima nije dopušteno da traju do svog prirodnog kraja. Ne žalim se zbog sebe, jer sam ja jedan od srećnika. Imam dvanaest godina i imao sam preko četiri stotine potomaka. Takav je prirodni život jedne svinje. Ali na kraju nijedna životinja ne izbegne okrutnom nožu. Vi, mlada prasad za tov što sedite ispred mene, u roku od godinu dana svako od vas završiće skićeći na panju. Taj užas čeka sve nas – krave, svinje, kokoši, ovce, svakoga. Ni konje ni pse ne čeka bolja sudbina. Onog dana kada tvoji snažni mišići izgube snagu, tebe će, Boksera, gospodin Džouns prodati živoderu, koji će ti prerezati grkljan i skuvati te za hranu lovačkim psima. A što se pasa tiče, kada ostare i izgube zube, Džouns im veže ciglu oko vrata i udavi ih u najbližem ribnjaku.

Nije li onda, drugovi, sasvim jasno da sve nedaće ovog života proističu iz tiranije ljudskih bića? Samo ako se oslobodimo Čoveka, proizvod našeg rada pripašće nama. Gotovo preko noći mogli bismo da postanemo bogati i slobodni. Šta onda treba da činimo? Danju i noću, dušom i telom, radimo na svrgavanju ljudske rase! Drugovi, moja poruka vam je: Pobuna! Ne znam kada će ta pobuna doći, možda za nedelju dana, možda za sto godina, ali znam, pouzdano kao što vidim ovu slamu pod svojim nogama, da će pravda pre ili kasnije pobediti. Neka vam to bude pred očima, drugovi, tokom ono malo života što vam je preostalo! I, iznad svega, prenesite ovu moju poruku onima koji dolaze posle vas, kako bi buduće generacije nastavile borbu sve do pobeде.

I zapamtite, drugovi, vaša odlučnost nikada ne sme da poklekne. Nikakav vas argument ne sme zavesti. Nikada ne slušajte kada vam kažu da Čovek i životinje imaju zajedničke interese, da je napredak jednog ujedno i napredak drugih. Sve je to laž. Čovek ne služi interesima nijednog stvorenja osim sebi. A među nama životinjama neka vlada savršeno jedinstvo, savršeno drugarstvo u borbi. Svi ljudi su neprijatelji. Sve životinje su drugovi.“

U tom trenutku nastade strahovita buka. Dok je Major još govorio, četiri velika pacova ispuziše iz svojih rupa i sedošu na zadnje noge, slušajući ga. Psi ih iznenada primetiše i samo zahvaljujući tome što su brzo jurnuli nazad u svoje rupe pacovi spasoše živu glavu. Major podiže nogu tražeći tišinu.

„Drugovi“, reče, „ovde moramo da razjasnimo jedno pitanje. Jesu li divlje životinje, kao što su pacovi i zečevi, naši prijatelji ili neprijatelji? Stavimo to na glasanje. Predlažem ovom skupu sledeće pitanje: Jesu li pacovi drugovi?“

Glasalo se odmah i ogromnom većinom bi odlučeno da su pacovi drugovi. Samo četvoro je glasalo protiv: tri psa i mačka, za koju se kasnije otkrilo da je glasala za obe strane. Major nastavi:

„Imam još malo toga da kažem. Samo ponavljam: uvek imajte na umu svoju dužnost neprijateljstva prema Čoveku i svemu što mu pripada. Ko god ide na dve noge, neprijatelj je. Ko god ide na četiri noge ili ima krila, prijatelj je. I zapamtite takođe da, boreći se protiv Čoveka, ne smemo postati nalik njemu. Čak i kada ga pobedite, nemojte usvojiti njegove poroke. Nijedna životinja nikada ne sme da živi u kući, spava u krevetu, nosi odeću, pije alkohol, puši duvan, dodiruje novac ili se bavi trgovinom. Sve su Čovekove navike zle. I, iznad svega, nijedna životinja nikada ne sme da tlači sebi slične. Slabi ili jaki, pametni ili prostodušni, svi smo mi braća. Nijedna životinja nikada ne sme da ubije drugu životinju. Sve životinje su jednake.

A sada, drugovi, ispričaću vam svoj sinoćni san. Taj san ne mogu da vam opišem. Bio je to san o tome kako će Zemlja izgledati kada Čovek nestane. Ali podsetio me je na nešto što sam davno zaboravio. Pre mnogo godina, dok sam još bio malo prase, moja majka i druge krmače često su pevale jednu staru pesmu, od koje su znale samo melodiju i prve tri reči. Znao sam tu melodiju u detinjstvu, ali odavno mi je iščilela iz sećanja. Međutim, prošle noći vratila mi se u snu. Štaviše, vratile su mi se i reči te pesme – reči koje su, siguran sam, pevale životinje iz davnih vremena, a koje su generacijama bile izgubljene iz sećanja. Sada ću vam, drugovi, otpевati tu pesmu. Star sam i glas mi je promukao, ali kada vas

naučim melodiju, moći ćete sami bolje da je pevate. Zove se ‘Životinje Engleske’.”

Stari Major pročisti grlo i zapeva. Kao što je i rekao, glas mu je bio promukao, ali je pevao prilično dobro, a melodija je bila živahna, nešto između ‘Clementine’ i ‘La Cucaracha’. Reči su glasilе ovako:

*Životinje Engleske i Irske,
Životinje svih meridijana,
Čujte moju radosnu poruku
O zlatnom dobu što je pred nama.*

*Pre il’ kasnije doći će dan,
Tiranin Čovek svrgnut će biti,
I plodnim će poljima Engleske
Samo četvoronošci gaziti.*

*Nestaće karika s naših njuški,
Jaram neće žuljat’ naše šije,
Mamuza će zauvek zarđat’,
A bič – kao da ga bilo nije!*

*To obilje um pojmit’ ne može:
Seno, pšenica, ječam i zob,
Detelina, grah i plodovi repe,
Sve biće naše kad dođe ta dob.*

*Jarko će sjati polja Engleske,
Čistije će biti njene vode,
Svežije duvaće povetarci
Tek kada dođemo do slobode.*

*Tom danu moramo stremiti svi,
Al’ pre neg’ dođe, makar umrli,
Krave, konji, guske i ćurani,
U borbu! Svak’ slobodi da hrli!*